

Nowe Dwory_1
Karta wywiadu etnograficznego

Metryczka miejscowości		
Powiat	czarnkowsko-trzcianecki	
Gmina	Wieleń	WIE
Miejscowość	Nowe Dwory	WIE_ND

Metryczka wywiadu			
Data realizacji	25.07.2013 r.	Miejsce wykonania	dom informatora
Czas trwania	01:02:00	Forma i wielkość	plik MP3, 85MB
Przeprowadzający	AH	Komentarz	

Metryczka informatorów				
Kod	Płeć (K/M)	Wiek	Funkcja społeczna	Komentarz
046_WIE_ND	M	brak danych	sołtys wsi	

Informacje etnograficzne	
<i>Tematyka</i>	<i>Pozyskane informacje (ew. cytaty)</i>
I. Toponomastyka i etnonimy	
Nazwy miejscowości (historyczne; zwyczajowe)	„Nazwa Niemiecka to była Neuhofen”
Nazwy lokalne (przysiółków, części wsi, pól, łąk, pojedynczych gospodarstwa)	„Nie mamy części wsi.”
Nazwy topograficzne (cieków wodnych, stawów, wzniesień, obszarów leśnych, toń wodnych, uroczysk)	„To mamy Noteć i tyle”.
Nazwy pojedynczych obiektów przyrody żywej i nieożywionej (pojedynczych drzew i głazów narzutowych)	Nie ma.
Endonimy (nazwy własne grup lokalnych i regionalnych)	Nie ma.
Egzonimy (nazwy zewnętrzne grup lokalnych i regionalnych)	Nie ma.
II. Folklor dawny i inne zjawiska kulturowe	
Podania (opowieści) o wydarzeniach lokalnych	Brak informacji.
Tradycyjne obrzędy (także te związane z tradycjami religijnymi) doroczne	
1.	<p>św. Andrzeja (Andrzejki)/św. Katarzyny (Katarzynki)</p> <p>„Na św. Andrzeja nic nie ma. A żona jest Katarzyna, ale tylko imieniny robimy, nie ma żadnych zwyczajów”.</p>
2.	<p>św. Marcina/11 listopada</p> <p>„To rogałe tylko, najczęściej kupujemy, ale czasami żona upiecze”.</p>

3.	Adwent	„Adwentu przestrzegamy, mięsa nie spożywamy. Jest to u nas przestrzegane w rodzinie. Gorzej z piątkami w ciągu roku, ale adwent i post to jest.”
4.	św. Mikołaja (Mikołajki)	„To dzieciom robimy prezenty. Jak byli mali czyścili buty, to chłopak najmłodszy jeszcze w Mikołaja wierzy. To jak się położą spać, to żona już podkłada, przy łóżku czy gdzieś w pokoju, ale nie do butów, bo już za duzi. Wieczorem też mówiliśmy jak byli mniejsi, żeby wyczyścili buty, bo prezentu Mikołaj nie przyniesie.”
5.	Wigilia	<p>[Potrawy]</p> <p>„Dwanaście potraw nie ma, ale tradycyjnie jest karp, sałatka śledziowa, sałatka pod pierzynką czyli to są śledzie solone przekładane, majonez, cebulka i ser żółty tarty na górę i to jest ta pierzynka. Co jeszcze, ryba po grecku, kiedyś robiliśmy kutię z makiem i pszenicą i kluskami, ale teraz nie robimy, jeszcze są pierogi, groch z kapustą, śledź w occie, sałatka warzywna taka tradycyjna, kompot z owoców suszonych. I jeszcze teściu do nas przyjeżdża na Wigilię to on robi taką zapiekankę z ziemniakami i śledziem, przyprawi, zapieka to w proźu i to jest pycha ”</p> <p>[Sianko]</p> <p>„Puste miejsce jest zostawiane dla nieoczekiwanego gościa. Kiedyś kładliśmy siano pod obrusem, jak dzieci były małe, a teraz już nie, ale nie wiem ku czemu to miało służyć.”</p> <p>[Opłatek]</p> <p>„Też jak dzieci były małe to chodziliśmy zwierzętom gospodarskim dać opłatek, żeby one też były zdrowe i żeby się powodziło to wszystko, ale w tym roku nie dawaliśmy.”</p> <p>[Kolędy]</p> <p>„Kolędy też śpiewamy po kolacji, przed prezentami. Prezenty są uszykowane i podstawiane pod choinkę przed samą kolacją albo w trakcie, a czasami przychodził Gwiazdor i rozdawał. Przebrany był ktoś, miał brodę, worek. Czasami się Gwiazdor pytał o paciorek, wierszyk, jeden nawet zeszyt z religii sprawdzał, ale to jak dzieci były małe. Na gwiazdora też sobie z żoną dajemy prezenty, a nie tylko że dzieci, tylko wszyscy.”</p> <p>[Choinka]</p> <p>„U nas choinka to jest typowa świerkowa, żadna sztuczna. Obcięta jest i stoi w stojaku, a pod nią jest miska z wodą. Kiedyś żona ubierała, a teraz dzieci, bardzo lubią choinkę już tydzień przed. Ale staramy się tak da dni przed. Jak byłem w</p>

		<p>domu u rodziców no to ubieraliśmy choinkę w Wigilię. Jak żona zakupiła te 17 lat temu ozdoby to tak cały czas ubieramy na czerwono, a na górze jest ten czubek, nie gwiazda. Są bombki, lampki. Choinka stoi tak z dwa tygodnie, kiedyś miało być że do Gromnicznej, ale jak po kolędzie ksiądz przejdzie to już się rozbiera. ”</p> <p>[Kolejność]</p> <p>„Okolo 19 siadamy do stołu, nie patrzymy na czy pierwsza gwiazda zabłyśnie. Modlitwa, dzielenie się opłatkiem. A po kolacji idziemy na pasterkę.”</p> <p>[Rodzina]</p> <p>„Teściu z Trzcianki przyjeżdża, albo my u rodziców byliśmy po sąsiedzku.”</p>
6.	Pierwsze i Drugie Święto Bożego Narodzenia	<p>„Albo w Pierwszy Dzień do nas przyjeżdżają, albo my gdzieś jedziemy, odwiedzamy się. Do Kościoła też idziemy we wszystkie trzy dni.”</p>
7.	Sylwester/Nowy Rok	<p>„My jedziemy na zabawę, w Nowy Rok odpoczywamy. O 24 składamy sobie życzenia. Jak dzieci były małe to siedzieliśmy w domu, a teraz jeździmy do Jędrzejewa, bo tutaj mamy salę, ale jest nieużywana i śmierdzi tam.”</p> <p>[Wystawianie furtek]</p> <p>„Wystawianie furtek było i ja w tym uczestniczyłem. Fajne czasy to były, teraz tego nie ma. Kurcze, no przecież bramy wynosiliśmy, okna malowaliśmy sadzą. Tutaj jednemu sąsiadowi okna wymalowaliśmy sadzą i on jak się przebudził to mówi jeszcze ciemno i poszedł dalej spać, a tam robota czeka, ludzie się dobijali. To takie psikusy się robiło, przechodziło z pokolenia na pokolenie. Jak bramy się wystawiało, nikogo w domu nie było, to jak wrócili to musieli szukać później. Tu nawet było tak, że rodzice pojechali na sylwestra, a my byliśmy mali, koledzy i poszliśmy obok, niska chata, tam rodzina była i jego brat oglądał telewizję i my mu antenę przecięliśmy, a on, że o kurde ruscy chyba lecą samolotem i zakłócają, podszedł i wałnął ręką i mu podłączyliśmy i tak trzy razy i w końcu tak złożyliśmy, że nie odbierało, a on ten telewizor zawiózł do naprawy i się okazało, że telewizor dobry, tylko antena popsuta. A z tymi bramami to już jak jestem 17 lat po ślubie to już wtedy zanikało. Sporadycznie może się zdarzyć, ale bardzo mało. A wozy też wyciągaliśmy w pole, a jedną grabiarzkę to na dach wyciągnęliśmy, to były takie psoty. Nas jak szło to 10-15 było. Bramy to dużej trwał ten zwyczaj, a z wozami to już</p>

		dawno. Nie wiem jak to się stało, że to zanikło, ale jak każdy wyjechał w swoją stronę, to już następni tego nie przechwycili.”
8.	Trzech Króli	„My jak byliśmy mali, to chodziliśmy po domach i śpiewaliśmy. Mieliśmy takiego barana, to był drewniany szkielet na kiju i zaciągnięte skórą, a morda mu się ruszała. Ja byłem baranem właśnie. Diabeł jeszcze był. Ale teraz też już tego nie ma.”
9.	Kolędnicy	Brak informacji.
10.	MB Gromnicznej	„To tylko gromnicę idzie się poświęcić, jak ja mam czas to ja idę, jak ona ma czas to idzie, albo córka. Ją się święci i w razie burzy się zapala i ma ustrzec. Ja tego nie robię, ale mama robiła.”
11.	Karnawał, tłusty czwartek, koniec karnawału	„Jak jest karnawał, to są różne zabawy, jak jest walczyk to się różne kupuje czy czekoladę, a tak jakieś biegi czy coś to nie ma. A tak to nie raz spotykamy się z kuzynem czy kimś, taka domowa impreza, ale zwyczajów nie ma. W czwartek jemy pączki, kupne.”
12.	Topienie Marzanny	„Tutaj u nas nie ma, bo to w Jędrzejowie jest szkoła i tam jak już to coś robią. My braliśmy kukłę i całą szkołę szliśmy ją spalić. Dzieci mają teraz dzień wagarowicza, ale czy mają Marzannę to nie wiem. A tak jako znajomi to nie robiliśmy tego nigdy, tylko w szkole”
13.	Środa Popielcowa	„To idziemy do kościoła posypać głowę popiołem, no i jest post.”
14.	Śródpoście	„Nie wiem”.
15.	Niedziela Palmowa	„Palmy bierzemy do święcenia do kościoła, robimy z bazi, to żona przygotowuje i coś tam jeszcze dodaje, chyba kwiaty. Później ta palma stoi, a jak uschnie to jest spalona, albo wywalana. Pamiętam, że ja u rodziców byliśmy, to jak przychodziliśmy z palmą i taka sąsiadka była z palmą to ona chodziła i tak uderzała nią i coś mówiła.”
16.	Triduum Paschalne	„Nie uczestniczymy, bo to jest w kościele w Wieleniu”

17.	Wielkanoc (święcenie koszyczka)/Niedziela Wielkanocna	<p>[Święconka] „Święconkę przygotowuje żona z córką. W środku jest jajko, szynka, kiełbasa, baranek, sól, pieprz, ciasto, babka taka świąteczna kupna, pisanki. Ze święconką idzie córka i syn. To jest na niedziele wielkanocną na śniadanie, to wszystko święcone jest wystawiane na talerz i każdy musi coś z tego zjeść, chociaż po kawałeczku każdego.”</p> <p>[Śniadanie] „Dzielimy się też jajkiem, jest modlitwa i składamy życzenia. Modlitwę prowadzi żona. Też czasami do nas rodzina przyjeżdża, na przykład teściu. ”</p> <p>[Pisanki] „A pisanki to żona farbuje łupinami cebuli i już tam nic nie rzeźbimy i nie malujemy. Jak dzieci były małe to malowały. Albo czasami się kupuje barwnik.”</p>
18.	Poniedziałek Wielkanocny	<p>„Żeby tradycję podtrzymać to niewielką ilością wody, a później jak jest ciepło, to można więcej się polać, to zależy. W domu staramy się tylko troszeczkę, a jak na dworze ciepło to się nie oszczędzamy. A to jest kto pierwszy wstanie to zaczyna i każdy ma wcześniej przygotowane. Raz pojechaliśmy do brata z myślą, że posiedzimy, a tak nagle z niczego się zaczęliśmy lać i wszyscy byli mokrzy i to dorośli. Mój znajomy bierze czasami takie małe jajeczko do kościoła i tam czasami leje ludziom po spodniach od tyłu i jak ktoś wychodzi z kościoła to ojeju coś ty zrobił, ale to takie żarty.”</p>
19.	Zielone Świątki	<p>„To tylko brzózki. Jak moi rodzice to ustawialiśmy je w obejściu. A teraz to już tak nie ma. Jedynie w kościele stoją brzózki i na ołtarzach, ale nawet nie wiem po co one są.”</p>
20.	Boże Ciało	<p>„To do kościoła tylko, główna procesja jest we Wieleniu, a tutaj jest w niedzielę, dzień później msza i ołtarze i są 4 ołtarze i Nowe Dwory są podzielone, że od tego numeru do któregoś robią ten ołtarz, następni inny i tak dalej. Ołtarz to obrus biały, kwiaty, świeczki, brzózki i obraz. Z ołtarzy ludzie zabierają gałązki do domu, każdy sobie łamie.”</p>
21.	św. Jana	<p>„Nie ma, to jest w Trzciance i Wieleniu, tam są imprezy, czasami jeździliśmy.”</p>
22.	MB Zielnej	<p>„Idzie się święcić zboże, owoce. To jest taki bukiet, wszystkiego po troszeczkę, jabłko, zboże. Ale nie wszyscy to</p>

		mają, jednak większość robi. Później to w domu stoi ,aż się zniszczy.”
23.	MB Siewnej	„To tylko w kościele jest obchodzone i święcone zboże, ale ja na to nie chodzę”
24.	Dzień Wszystkich Świętych/Dzień Zaduszny	„Tutaj mamy cmentarz, ale my jedziemy do Trzcianki, bo tam żony mama jest pochowana. Tam jesteśmy na mszy, później do teścia na kawę, czas tam spędzamy, objeżdżamy inne cmentarze, świeczkę zapalmy i tyle. A na zaduszki to nic. Kwiaty i stroiki to kupujemy, kiedyś żona sama robiła, a teraz się dogadujemy z rodziną kto co kupi i tyle.”
25.	Inne tradycyjne wydarzenia doroczne (cykliczne) istotne dla informatora	Brak informacji.

Tradycyjne obrzędy rodzinne i okolicznościowe

1.	Narodziny i chrzest	„To nie kojarzę. W wózku żona miała przypiętą czerwoną wstążkę, żeby ustrzec, żeby nikt nie zauroczył. Ale jak syn się urodził, to już chyba nie miał tego. A na chrzest to spotkanie rodzinne. Jak roczek dziecko kończy to się robi takie coś, że musi wybrać dziecko, tam jest kieliszek, pieniądze, różaniec, książeczka, długopis, obrączka. Co wybierze to tym będzie. Teraz jest ten zwyczaj, ale jak ja byłem mały to tego nie pamiętam, nie było tego.”
2.	Ślub i wesele	[Tłuczenie szkła] „To jest portelan, jest praktykowane. Za moich czasów było dzień przed, teraz jest tydzień przed. To jest teraz takie małe wesele, stół zastawiony, grill, wszystkiego dużo. A za naszych czasów, to podjechało się, butelkę rzuciło , młodzi dali kawałek ciasta i do napicia się coś i tyle, a teraz długo to trwa. My to wszyscy rzucaliśmy, i telewizory i pierzyny, także mieli bałagan na podwórku, a teraz to już mają wyznaczone miejsce, gdzie to wszystko jest zbijane, żeby był porządek.” [Stanie pod oknami] „Stanie pod oknami też kiedyś było, a teraz nie ma. Jechało się zobaczyć na wesele, młodzi wychodzili do gości nieproszonych, częstowali, orkiestra grała trzy kawałki dla gości nieproszonych. Teraz tego nie ma.” [Bramy]

		„To jest podtrzymane i może nawet bardziej niż kiedyś. Od Kościoła z pół kilometra to 5 bram było. Później w Jędrzejewie to znajomi zorganizowali, wóz strażacki wyjechał na ulicę, zablokowali. Był stół uszykowany z szampanem, życzenia im złożyli, młodzi musieli wysiąć i ich poczęstowali też alkoholem. A tak dzieci to cukierkami. Kiedyś tego było mniej, a teraz jest więcej. A jak ktoś jedzie z naprzeciwka to musi poczekać, bo tutaj wesele zatrzymują.”
3.	Śmierć i pogrzeb	„Zmarli rzadko leżą w domu, teraz już w Jędrzejewie albo w Wieleniu w kaplicy. Kiedyś uczestniczyłem w korowodach, trumnę końmi wieźli, później było tak, że kumpel miał samochód żuka i on woził, a tak z 15 lat temu to już weszły te firmy pogrzebowe. A ten korowód to tak dwa dni po śmierci, szło się z domu do kościoła na mszę i później na cmentarz. Tam się też śpiewało w trakcie tego korowodu.”
4.	Inne zjawiska	Brak informacji.
Zespoły i tradycje folklorystyczne, śpiewacze, muzyczne, w tym: przeglądy i festiwale oraz twórcy słowa		Brak.
Tradycje kulinarne, w tym: produkt regionalny i lokalny, potrawy świąteczne, przepisy		Brak.
III. Tradycje rękodzielnicze		
Tradycje wytwórczości rękodzielniczej, sztuki ludowej oraz artystów nieprofesjonalnych		Brak.
IV. Przejawy religijności tradycyjnej		
1.	Kapliczki i krzyże w miejscowości (okoliczności powstania, rok fundacji, fundatorzy)	„Krzyż jest przy szosie, taki drewniany, ale nie pamiętam kiedy powstał. Mieszkańcy tam sprzątają, kwiaty postawią. Nabożeństwa majowe czy litanie to mamy jednak w kościele, nie tam.”

2.	Miejsca cudowne (święte drzewa, gaje, źródelka)	Nie ma.
3.	Święte figury, obrazy, rzeźby	Nie ma.
4.	Miejsca kultu religijnego	Nie ma.
5.	Lokalne tradycje pielgrzymowania	„To są takie organizowane przez kościół, ale to dalej, nie tutaj, tu nie ma.”
6.	Lokalne odpusty	„Odpust jest na Jana Chrzciciela w czerwcu, jest procesja wokół kościoła, jest msza. Kiedyś przyjeżdżały stragany, tak z 10 lat temu. Teraz już nie ma, bo mało kto kupował. Jak ma ktoś przyjechać i nie sprzedać to woli jechać na większe imprezy. Ale to nie jest duże wydarzenie, dla mieszkańców i ich rodzin.”

V. Lokalne uroczystości i obchody świeckie

1.	Dożynki	„Kiedyś były, organizowaliśmy. To były wiejskie i raz tylko gminne. To wtedy zaprosiliśmy sołtysów i innych mieszkańców. Ale teraz to mało ludzi przyjeżdża na dożynki gminne. Tam jest obrzęd dożynkowy i zazwyczaj przedstawiany przez tych Rożanów z Roska, bo oni mają Dom Kultury i u nich jest ta tradycja bardziej podtrzymana. U nas były też przygotowywane jakieś ozdoby, to na zdjęciach pani pokażę.” [Wieniec] „Wieniec teraz też są robione, u nas to robi Kółko Różańcowe. W sierpniu jest msza dożynkowa i on tam jest, a później wieniec jedzie na dożynki gminne na konkurs. Wcześniej, ok 5 lat temu to robiły też dzieci ze świetlicy, to zajął pierwsze miejsce w gminie i później pojechały na dożynki powiatowe i też zajął pierwsze miejsce.”
2.	Dni gminy/wsi	„Nie ma”.
3.	Lokalne festyny	„Nie ma i nie było”.
4.	Inne (np. organizowane przez szkoły, KGW, Domy Ludowe,	„Jest świetlica środowiskowa, czynna dwa razy w tygodniu po dwie godziny i tam dzieci się zbierają, mają plac zabaw, pomieszczenie gdzie mogą obejrzeć bajki”

	Ośrodki Kultury)	<p>„Mamy też Kółko Rolnicze, bo dzięki temu dostaje się paczki żywnościowe. Jest też Kółko Różańcowe, a Koło Gospodyń było, ale się skończyło. Kiedyś jak sala była aktywna i tam wszystko się działo, ale teraz są lepsze miejsca, a nie tutaj się męczyć.”</p> <p>„Dzień Dziecka jest organizowany na świetlicy środowiskowej, tam jest taka dziewczyna co tym się zajmuje.”</p>
--	------------------	--